

آتش سوزی و طرق کشف حال آن

مقدمه

آتش سوزی در عصر حاضر یکی از جنایات بسیار خطرناک دستگاههای قضائی و یکی از مشکلات اساسی زندگی بشری را تشکیل داده هم آهنگ با پیشرفت تمدن بشر ، دانه این خطر مهیب نیز توسعه مییابد .

در زمان قدیم بواسطه پراکنده بودن خانوادهها و عدم توسعه امور صنعتی ، حریق کمتر در اجتماعات اتفاق میفتاد و اگر هم گاهی چنین واقعه‌ای رخ میداد حدود آتش سوزی خیلی محدود و میزان خسارات بسیار کم بود .

لکن امروزه اکثر اوقات در روزنامهها خوانده میشود که در فلان ناحیه آتش سوزی واقع شده و چندین میلیون دلار خسارات وارده بر آورد شده و چند نفر هم ازین رفته‌اند .

این واقعه شاید برای بعضیها در ظاهر امری عادی و معمولی تلقی شود ولی برای متصدیان کار آزموده و دستگاههای انتظامی و قضائی مطلع بسیار حائز اهمیت و در خور توجه بوده دلیل بارزی در مورد عدم تسلط و متوجه اولیای یک کشوری بر اوضاع اجتماعی بوده و مقدمه خطراتی برای کشور مبتلا به باین وقایع است .

زیرا دانه همین حریقهاست که بتدریج توسعه یافته و موجب آتش سوزی در کشتیها و پایگاههای نظامی یک دولت و با نتیجه تسلط دشمن بر آنکشور میگردد .

در زمان قدیم مجازات آتش سوزی ، مرگ ، بوسیله سوزاندن شخص مجرم ، بود ؛ مخصوصاً در انگلستان مدت‌ها این نوع مجازات را نسبت بمجرمین آتش سوزی انجام میدادند ؛ ولی بتدریج در نتیجه پیشرفت نظر مخالفین اعدام ، مجازات حریق هم از اعدام به حبسهای طویل‌المدت تبدیل گردید .

ولی باید دانست که این جنایت خطرناک اکثر اوقات با تهیه طرحهای بسیار ماهرانه و پیش‌بینیهای دقیق انجام شده و اقدام بان نه تنها موجب از بین رفتن ثروت‌های هنگفت و ایجاد لطمه بارکان اقتصادی کشور میشود بلکه این امر باعث تلف شدن جان تعدادی افراد بیگناه که دچار حریق گشته‌اند ، شده است . حتی اغلب اتفاق افتاده است که تعدادی از مأمورین آتش‌نشانی که برای اطفاء حریق صمیمانه فعالیت مینمایند در حین انجام وظیفه دچار حریق شده از بین رفته و یا لااقل ناقص‌الاعضاء میگرددند .

باین ترتیب بطوریکه ملاحظه میشود ارتکاب حریق از هر جنایت دیگر خطرناکتر

آتش سوزی و طرق کشف علل آن

و اثرات آن وحشتناکتر است و روی این اصل میزان مجازات آنهم باید خیلی شدیدتر از حدود فعلی باشد.

از آنچه تا کنون بررسی شده این نتیجه حاصل گردیده که یک عده اشخاص مخصوص هستند که حرفه آنها ایجاد حریق بوده و بوسیله کسانی که نفعی در این قبیل کارها دارند اجیر میشوند و بطور خیلی ساده وسائل ایجاد یک آتش سوزی بزرگی را فراهم مینمایند. گاهی هم اتفاق میفتد که ایجاد آتش سوزی برای از بین بردن آثار جرائم دیگری بوده و بوسیله شخص مجرم ارتکاب حاصل مینماید، و خیلی کم اتفاق افتاده که کسی فقط برای انتقام جوئی دست بانجام این جنایت خطرناک بزند.

بطور کلی باید دانست که صدی شصت حریقها با دست کسانی انجام میگردد که در یک مؤسسه یا اداره ای جرمی را مرتکب شده اند و پیوسته از ترس گرفتار شدن رنج میبرند و در نتیجه تنها راه چاره را دست زدن بیک جنایت دیگر و ایجاد یک حریق میدانند تا آثار جرائم خود را از بین ببرند.

مثلا انبارداریکه مقدار معتناهی کالای تحویلی خود را حیف و میل و یا سرقت نموده و پیوسته امکان بازرسی و گرفتاری او میرود تنها راهیکه بنظرش میرسد این است که وسیله حریق انبار را فراهم نموده تا تمام مدارک و کالای موجوده در انبار از بین برود و بالتیجه عملیات او هم مخفی بماند.

با توجه بنکات مهم یاد شده در بالا باین نتیجه میرسیم که مأمورین ورزیده و مطلعی باید در دستگاه قضائی بویژه داسراها، وجود داشته باشند تا با استفاده از اطلاعات و معلومات خود علل و جهات آتش سوزی را کشف نموده و محرکین اصلی و محرکین جرم را بدست عدالت بسپارند و ریشه این جنایت را بتدریج قطع نمایند.

متأسفانه در کشور ایران تا کنون حتی یکنفر متخصص هم در این زمینه تربیت نشده و کسی در دستگاه قضائی ما نیست که بتواند با استفاده از متدهای جدید، در کشف علل آتش سوزی و یقین نوع آن اقدام مؤثری معمول دارد.

و فقط از روی قرائن و امارات عده ای را مورد سوء ظن قرار داده و پس از چندینم که نتیجه ای بدست نیاید آنها را رها نموده و پرونده امر را در بایگانی فراموشی ضبط مینمایند.

و حال آنکه میتوان با استفاده از رنگ، بو، اندازه میدان آتش سوزی، سمت آتش سوزی، شرایط زمان و مکان آتش سوزی و حتی خصوصیات مداخله کنندگان در اطباء حریق و ناظرین پی بریشه ای اساسی علت حریق برده و مرتکبین اصلی را دستگیر و تحت پیگرد قرار داد.

در ایران تا کنون صدها آتش سوزی مدهش و خطرناک بوقوع پیوسته ولی هنوز در هیچ مورد علت غائی این آتش سوزیها بدست نیامده و موجبات آنها را اتصال سیم برق، روشن بودن پریموس و امثال آن دانسته اند.

آتش سوزی و طرق کشف علل آن

ولی مسلم است که اغلب این آتش‌سوزیها در نتیجه انجام طرحهای خطرناک قبلی بوده و با دست جانیانی خطرناک بمرحله اجرا درآمده است و شاید اغلب آنها هم هنوز در قید حیات بوده و گاهی طرح یک نقشه خطرناک‌تری را در مغز خویش می‌پرورانند. اینجانب که مدتی در آمریکا مشغول تحصیل در رشته جرم‌شناسی و منجمه آتش‌سوزی بوده و دوره عالی این رشته را طی کرده‌ام و مدارک مفید و سودمندی در اختیار دارم بنا به پیشنهاد کانون و کلاء تهران از این شماره بتدریج مطالب مفید و سودمندی در مورد انواع آتش‌سوزی و طرق کشف علل آنها در مجله کانون درج خواهم نمود امیدوارم که مطالب مزبور مورد استفاده و استفاضه قضات محترم دادگستری و وکلای عالیقدر این سازمان قرار گیرد.

فصل اول - حریقهای مشکوک

یکی از نکات عمده و با ارزشی که باید همیشه مورد توجه مأمورین کشف جرائم بویژه بازپرسان محترم دستگاههای قضائی دادگستری، قرار گیرد این است که نسبت بکلیه آتش‌سوزیها مشکوک بوده و آنها را با سوء ظن شدید مورد تعقیب قرار دهند.

و هرگز این فکر را نکنند که ممکن است آتش‌سوزیهای زمستانی بوسیله گرم شدن بیش از حد بخاریها و حریقهای تابستانی در نتیجه اتصال سیم برق و امثال آن بوده و در نتیجه آنها را یک سانحه غیر مترقبه بدانند؛ زیرا بسیار اتفاق افتاده است که حتی حریقهاییکه ظاهراً بسیار ساده و طبیعی بنظر میامده پس از کاوش دقیق معلوم شده است که آنها عمدی و دارای طرحهای اجرائی دامنهداری بوده‌اند.

طبق گزارش مؤسسه بین‌المللی بازپرسان جرائم آتش‌سوزی در شیکاگو، از ۲۰۰۰ آتش‌سوزی که در سال ۱۹۵۴ اتفاق افتاده، $\frac{1}{3}$ آنها عمدی و $\frac{1}{4}$ بقیه هم مشکوک بنظر رسیده‌اند.

و عجیب این است که از سال ۱۹۳۶ تا سال ۱۹۵۴ بطور متوسط سالیانه ۹۰۰ نفر بجرم آتش‌سوزی محکوم و بزندان فرستاده شده‌اند.

ولی این را هم باید دانست که گرفتار نمودن ۹۰۰ نفر مجرم حریق کار بسیار دشوار و تقریباً اعجاز‌آمیز است زیرا بنا بمثل معروف که میگویند:

« ارتکاب جرم آتش‌سوزی بسیار آسان و گرفتار نمودن مجرم آن

بسیار مشکل است »

واقعاً شناختن یک جنایتکار حریق کار هر مأموری نیست زیرا اسلحه یک مجرم حریق فقط یک قوطی کبریت، یعنی ساده‌ترین وسیله‌ایست که اکثریت مردم آنرا در اختیار دارند. میباشد و هرگز نمیشود کسی را بجرم داشتن کبریت بازداشت نمود.

لکن همین شخص در یک لحظه مناسب مرتکب خطرناک‌ترین جرم شده و میتواند

آتش سوزی و طرق کشف علل آن

یک محیط بسیار وسیعی را دستخوش حریق سازد که بواسطه آن حریق هرگونه آثار و علائمی از مجرم از بین برود؛

و حال آنکه قاتل یا سارق، هر قدر هم دقیق و محتاط باشد، باز هم برای تعقیب جرم آثار و مدارکی از خود باقی میگذارد که با وسائل مختلف از قبیل انگشت نگاری، شناسائی جای پا و غیره میتوان مجرم را یافته و بدست عدالت سپرد. باین ترتیب متوجه میشویم که دستگیری یک مجرم آتش سوزی چقدر مشکل و انجام این عمل فقط مستلزم داشتن اطلاعات فنی و اصابت نظر مأمور میباشد.

دنباله دارد

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی